

DE OMGEVINGSJURIST

MAAKT UW BESTEMMINGSPLAN MILIEU-PROOF

**Onderbouwing spuitzone Stationsweg 3
in Echteld**

De Omgevingsjurist

Flight Forum 40 (Ground Floor)
5657 DB Eindhoven

T: 040 – 288 7775

www.omgevingsjurist.nl
info@omgevingsjurist.nl

DE OMGEVINGSJURIST

MAAKT UW BESTEMMINGSPLAN MILIEU-PROOF

Wie is mr. Marian Harberink?

mr. Marian Harberink is gespecialiseerd in de juridische doorwerking van milieu in het bestemmingsplan. Eén van haar specialisaties is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op open teelten en de hierbij behorende zonering (spuitzones) en afstanden tot woningen. Ze adviseert met name gemeenten, adviesbureaus, projectontwikkelaars en boomkwekers over dit onderwerp.

Naast veel praktijkervaring heeft ze hierover gepubliceerd in de juridische vakbladen Milieu & Recht (*'Intensief gewasbeschermingsmiddelengebruik bij open teelten'*, M en R 2011/38) en Bulletin RO totaal (*'Spuitzones van boomgaarden en een goede ruimtelijke ordening'* BROU 2010, nr. 6) en het vaktijdschrift De Boomkwekerij (*'Let op de spuitzone rond boomkwekerijpercelen'*, 27 mei 2011).

Ze heeft onder meer onderbouwingen gemaakt voor de gemeenten Overbetuwe, Houten, Utrecht, Veldhoven, Wijk bij Duurstede, Tilburg, Rheden, Beuningen, Uden en voor makelaars, projectontwikkelaars, kwekerijen, adviesbureaus en particulieren.

© 2015 De Omgevingsjurist®

Let op! Plagiaat is niet toegestaan. Aanhalen van tekst met een verwijzing naar de bron is wel geoorloofd.

Op dit advies berusten auteursrechten. De tekst van dit advies mag uitsluitend gebruikt worden ten behoeve van deze opdracht. Niets uit dit advies mag worden gekopieerd of worden gewijzigd, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch hetzij mechanisch zonder voorafgaande toestemming van De Omgevingsjurist®.

Gemeente Nederbetuwe
College van B&W
t.a.v. mevr. A. de Weerd - Harskamp
Postbus 20
4043 ZG OPHEUSDEN

ONDERBOUWING SPUITZONE STATIONSWEG 3 ECHTELD

17 maart 2015

Geacht College,

1. Aanleiding

Op basis van de gegevens die ik heb ontvangen van de heer P. van Liere, wonende aan de Stationsweg 3 in Echteld, bent u voornemens medewerking te verlenen aan de renovatie en de uitbreiding van het voormalige stationsgebouw aan de Stationsweg 3 in Echteld. Voor de uitbreiding is een voorontwerp bestemmingsplan opgesteld.

Met het ruimtelijke besluit – in casu het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan – moet worden aangetoond dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening in de zin van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Ten noorden van de beoogde uitbreiding liggen agrarische percelen met maïsteelt. Ten zuiden van de locatie liggen agrarische percelen met fruitteelt. Ingevolge de geldende agrarische bestemmingen is fruit- en bometeelt toegestaan. Vanwege deze mogelijkheid in de geldende bestemmingsplannen kunnen spuitzones van fruit- en bometeelt in juridische zin een rol spelen.

2.1 Spuitzones en gevoelige functies

Er gelden in Nederland geen wettelijke bepalingen over minimaal aan te houden afstanden tussen gronden waarop gewassen in de open lucht worden geteeld en nabij gelegen, voor gewasbeschermingsmiddelen gevoelige objecten, zoals woningen¹. Vanwege mogelijk vrijkomende drift (verwaaiing van spuitvloeistof) bij het bespuiten van fruitbomen wordt in de bestemmingsplanpraktijk een vuistregel gehanteerd om een afstand van 50 meter aan te houden tussen een fruitboomgaard en een gevoelige bestemming. Dit is een in de praktijk gegroeide vuistregel.

Gevoelige functies zijn plaatsen waar regelmatig en voor een groot gedeelte van de dag, mensen verblijven of samenkomen. Een woning met tuin wordt als zodanig aangemerkt. Bij de afstand van 50 meter wordt ervan uitgegaan dat enerzijds de bedrijfsvoering van de teler niet wordt belemmerd en anderzijds dat er geen nadelige effecten optreden voor de gezondheid van de bewoners van de woning. De 50 meter afstand is echter een indicatieve

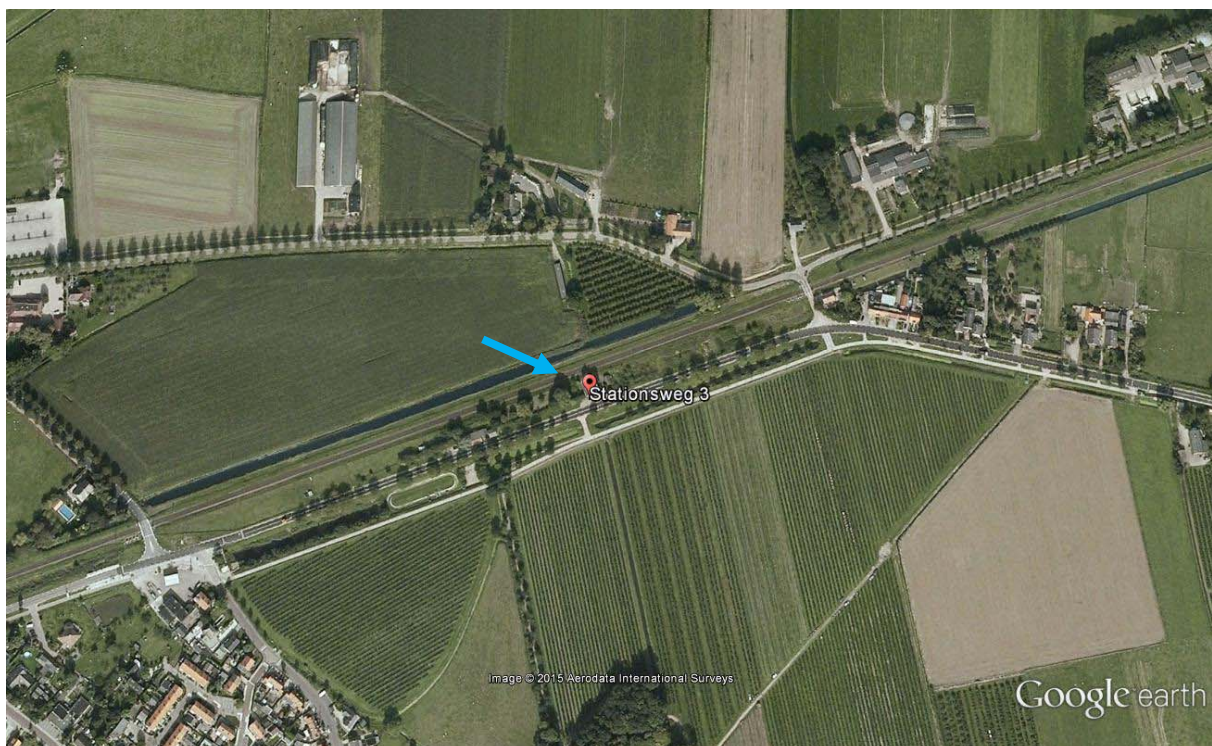
¹ ABRS 22 juli 2009, nr. 200806481/1/R2.

afstand en hangt onder meer af van het soort teelt ter plaatse en de plaatselijke omstandigheden. Drift in bijvoorbeeld de fruitteelt is door de aard van de bespuiting, met name op- en zijwaarts gericht spuiten, hoger en intensiever dan bij bespuitingen in de lage bometeelt. Voor het betrokken bestuursorgaan bestaat zowel bij toepassing als afwijking van deze afstand een onderzoeksplicht². Een kortere afstand is mogelijk, mits voorzien van een deugdelijke motivering³.

2.2 Beschrijving omgeving

Het voormalige stationsgebouw met bijbehorende grond ligt aan de Stationsweg 3 in Echteld. Ten noorden en zuiden van de planlocatie liggen agrarische percelen waar fruit- en bometeelt in planologisch opzicht mogelijk zijn.

De omgeving van het plangebied kan in hoofdzaak gekenmerkt worden als agrarisch. De locatie ligt op zo'n 300 meter van de kern van Echteld. De Stationsweg is een lange verbindingsweg tussen Ochten en Tiel met aan weerszijden agrarische percelen.

Afbeelding 1: luchtfoto omgeving van voormalig stationsgebouw (nabij blauwe pijl)

De locatie Stationsweg 3 staat kadastraal bekend als: gemeente Echteld, sectie I, no. 1256. Het noordelijk gelegen agrarische perceel met maïsteelt staat kadastraal bekend als: gemeente Echteld, sectie I, no. 1308 (eigenaar: dhr. A.M. van Ledden). De zuidelijk gelegen agrarische percelen met fruitbomen staan kadastraal bekend als: gemeente Echteld, sectie I, no. 770 en no. 772 (eigenaren: dhr. O.W.A. Baron van Verschuer en de A.M. van Verschuer Stichting).

² Artikel 3:2 juncto artikel 3:4 Awb en artikel 3.1.6 Bro en ABRS 31 augustus 2011, no. 200909137/1/R3, ABRS 18 mei 2011, no. 201001510/1/R1.

³ ABRS 25 april 2012, no. 201108990/1/R3, r.o.2.7.1

afbeelding 2: foto vanaf fietspad Stationsweg met uitzicht op voormalig stationsgebouw (perceel no. 1256)

afbeelding 3: foto vanaf achterzijde woning Stationsweg 3 met uitzicht op perceel no. 1308 (agrarisch perceel met maïsteelt)

afbeelding 4: foto met uitzicht op windhaag met daarachter percelen met fruitbomen

afbeelding 5: foto met uitzicht op achterzijde percelen 772 en 770 ter hoogte van Laantje naar Parijs

3.1 Onderzoek omvang spuitzone

Zoals hiervoor staat aangegeven is de in de praktijk gegroeide vuistregel van 50 meter indicatief. Dat betekent dat er onder omstandigheden gemotiveerd van kan worden afgeweken. Omdat elk geval anders is, dient dit per dossier te worden onderzocht en afgewogen. Dat is maatwerk. Uit jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en onderzoek komen de volgende aandachtspunten naar voren:

1. wat wordt planologisch mogelijk gemaakt en geldende bestemming(en);
2. welke gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt;
3. wat zijn de effecten van de gewasbeschermingsmiddelen voor de mens bij blootstelling en het gebruik van driftreducerende middelen;
4. overheersende windrichting.

Aan de hand van bovengenoemde stappen wordt onderbouwd waarom in dit dossier een kleinere spuitzone kan worden aangehouden dan 50 meter.

Stap 1 Wat wordt planologisch mogelijk gemaakt en geldende bestemming(en)

Geldende bestemmingen woonlocatie en agrarische percelen

Voor de gronden van de woonlocatie (perceel no. 1256) geldt het bestemmingsplan “Buitengebied Dodewaard en Echteld”. Het perceel heeft hierin de bestemmingen ‘Wonen’, ‘Verkeer-Rail’ en de dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 4’. Voor het pand geldt voorts de dubbelbestemming ‘Waarde – Cultuurhistorie karakteristiek’.

Het agrarische perceel ten noorden van de woonlocatie (perceel no. 1308) wordt geheel gebruikt ten behoeve van maïsteelt. Op dit perceel is eveneens het bestemmingsplan “Buitengebied Dodewaard en Echteld” van toepassing en het heeft hierin de bestemming ‘Agrarisch met waarden -I’ ex artikel 5 van de voorschriften. Deze gronden zijn onder meer bestemd voor grondgebonden agrarische productie. Op grond van deze bestemming zijn fruit- en bometeelt toegestaan.

De agrarische percelen ten zuiden van de woonlocatie (percelen nrs. 772 en 770) hebben in voornoemd bestemmingsplan ook de bestemming ‘Agrarisch met waarden-I’. Op grond hiervan is eveneens fruit- en bometeelt toegestaan. Op deze percelen staan fruitbomen.

Bij het bepalen van een verantwoorde afstand tussen een woonperceel en agrarische percelen waarop fruit- en bometeelt is toegestaan, dient te worden gekeken naar wat het bestemmingsplan in juridische zin toelaat. Indien het bestemmingsvlak bomen tot aan de perceelsgrens toelaat, dan dient te worden gemeten vanaf de perceelsgrens (is in dit geval de rand van het bestemmingsvlak)⁴.

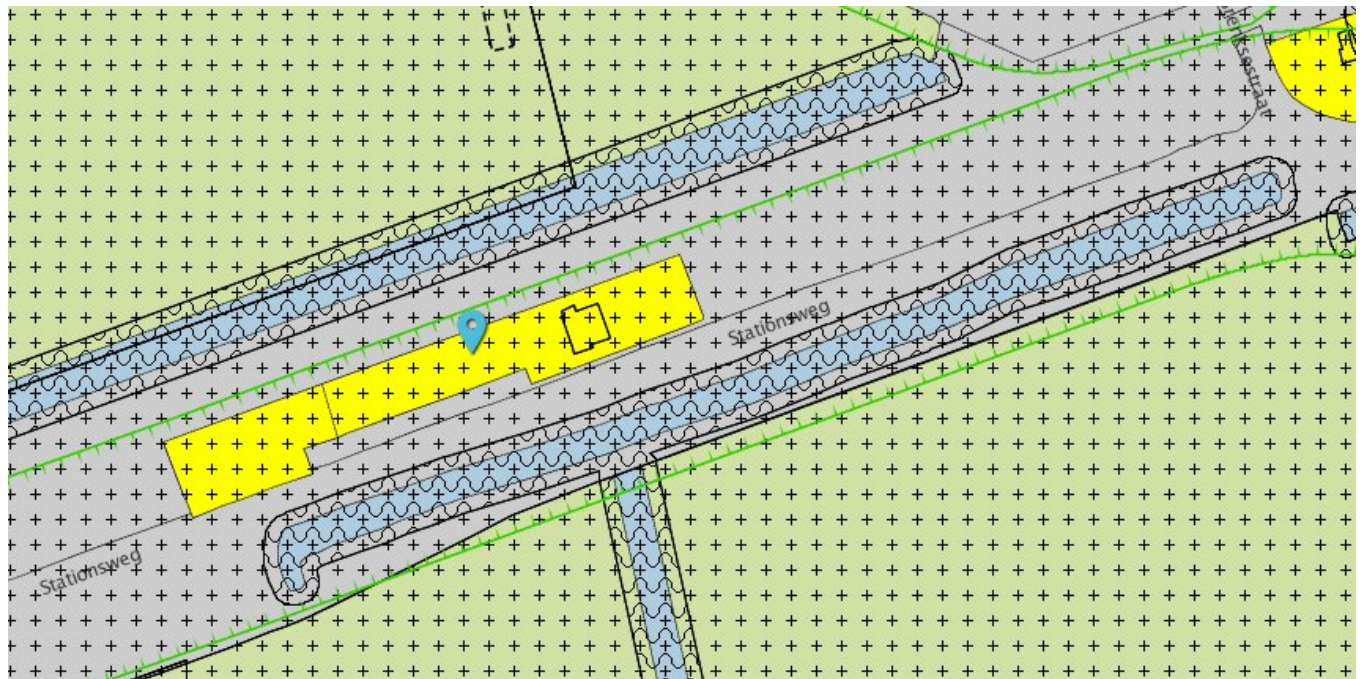
Beoogde bestemming woonlocatie

De woonlocatie is voor een groot gedeelte al bestemd als ‘Wonen’. Op grond hiervan is het reeds op grond van het geldende bestemmingsplan rechtstreeks toegestaan dit gedeelte van het perceel te gebruiken voor woondoeleinden. In juridische zin hoeft voor dit gedeelte dan ook geen rekening te worden gehouden met het op basis van het bestemmingsplan toegestane gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de fruitbomen en de teelt van bomen. Die afweging heeft namelijk al plaatsgevonden bij de vaststelling van het bestemmingsplan “Buitengebied Dodewaard en Echteld”.

De uitbreiding van de woonbestemming heeft betrekking op het gedeelte dat thans bestemd is als ‘Verkeer – Rail’. Bij de wijziging van deze bestemming naar ‘Wonen’ moet in het kader

⁴ ABRS 24 juli 2002, no. 200103400/1.

van een goede ruimtelijke ordening wel rekening worden gehouden met het op grond van het bestemmingsplan toegestane gebruik voor fruit- en bometeelt en het bijbehorende gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de bomen.

afbeelding 6: uitsnede verbeelding geldend bestemmingsplan "Buitengebied Dodewaard en Echteld"

De uitbreiding van het bestemmingsvlak 'Wonen' is gesitueerd aan de zuidzijde en aan de oostzijde. Er dient voor het bepalen van een verantwoorde afstand gemeten te worden vanaf het bestemmingsvlak 'Wonen' tot aan de agrarische bestemmingsvlakken. De afstanden zijn aan weerszijden 30 meter.

Stap 2 Welke gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt en wanneer

Voor de agrarische percelen is in planologisch-juridische zin fruit- en bometeelt toegestaan. Voor deze percelen is bij het onderzoek uitgegaan van gewasbeschermingsmiddelen die in de fruit- en bometeelt het meest worden gebruikt. Dat is namelijk de meest representatieve situatie. In de fruit- en bometeelt worden voornamelijk schimmelbestrijdingsmiddelen (fungiciden) en insectenbestrijdingsmiddelen (insecticiden) gebruikt. De meest gebruikte middelen zijn Captan 80WG/Malvin WG, Insegar, Teppeki, Runner en Pirimor.

Van belang is onder meer wanneer deze middelen gebruikt mogen worden: gedurende het hele jaar of gedurende een seizoen, dus zowel op volblad als op kale bomen. Het middel Captan mag gedurende het gehele jaar worden gebruikt, dus zowel op kale bomen als bomen met blad. Captan is van bovengenoemde gewasbeschermingsmiddelen het meest toxisch. Om die reden wordt in dit advies uitgegaan van het middel Captan (worst case scenario).

Stap 3 Wat zijn de effecten van de gewasbeschermingsmiddelen voor de mens bij blootstelling en het gebruik van driftreducerende middelen

Uit onderzoek van de Wageningen Universiteit⁵ (hierna: WUR) blijkt dat de gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden met name liggen bij opname van stoffen door de huid (dermaal risico). In het onderzoek is het maximaal dermale blootstellingseindpunt vastgesteld op 100%. Overschrijding van dit eindpunt betekent dat de huidblootstelling van mensen aan bepaalde gewasbeschermingsmiddelen tot schadelijke effecten kan leiden voor de gezondheid. Uit het onderzoek (tabel 10) blijkt tevens dat voor het middel Captan het dermale blootstellingseindpunt wordt overschreden bij bespuiting op bomen zonder blad en zonder driftreducerende spuitmethoden, zoals een windhaag, (worstcase scenario) op een afstand van 40 m tot de laatste bomenrij. Hierbij is uitgegaan van bespuiting met een standaard dwarsstroomspuit – dit is geen driftbeperkende spuitdop – op een perceel zonder windhaag op een boomhoogte van 0-3 m respectievelijk 3-6 m.

Bij het gebruik van een driftreducerende spuitmethode (dwarsstroomspuit met driftbeperkende venturi spleetdoppen) op kale bomen – zonder windhaag - is het dermale blootstellingseindpunt bij een afstand van 30 meter tot aan de laatste bomenrij, 86% en wordt het dermale blootstellingspunt (van 100%) derhalve niet overschreden.

Driftreducerende spuitmethoden zijn verplicht voor fruitteiler

Zoals hiervoor werd vermeld wordt het noordelijk gelegen agrarische perceel niet gebruikt voor fruit- of bometeelt, maar voor maïsteelt. Aan de zuid-, noord- en oostkant van dit perceel ligt een watertoevoerende sloot.

Aan de westzijde van perceel no. 772 – naast het Laantje van Parijs – ligt tevens een watertoevoerende sloot. Verder ligt er een watertoevoerende sloot tussen de percelen met no. 772 en 770. Om die reden is de fruitteiler op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht driftbeperkende spuitmethoden toe te passen en teeltvrije zones te hanteren. Op de foto's bij afbeeldingen 10 en 11 is tevens te zien dat de fruitteiler teeltvrije zones hanteert ten opzichte van de sloot.

De bepalingen met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de open lucht staan opgenomen in artikel 3.79 e.v. van het Activiteitenbesluit milieubeheer en zijn bedoeld om de reductie van gewasbeschermingsmiddelen in het water verder te stimuleren. Het Waterschap is hierbij het bevoegde gezag. Het gebruik van driftbeperkende spuitdoppen is bij een watertoevoerende sloot om of naastgelegen aan het perceel verplicht. Daar is in dit geval sprake van. In beginsel volstaat conform het onderzoek dan ook een afstand van 30 meter vanaf de laatste bomenrij tot aan een gevoelige functie.

⁵ J.C. van de Zande e.a. , 'Onderzoek naar driftblootstelling van recreatieterrein Rutjesland door boomgaard bespuitingen.'

Afbeelding 7: foto met uitzicht vanaf woonperceel op perceel 1308 met aan zuidzijde aanwezige sloot

afbeelding 8: foto met uitzicht op watertoevoerende sloot aan noordzijde perceel 1308

Afbeelding 9: foto van sloot aan rechterzijde perceel no. 772 ter hoogte van Laantje van Parijs

De afstand tussen de zuidelijk gelegen agrarische percelen met fruitbomen en de woonlocatie bedraagt 30 meter. De afstand tussen het noordelijk gelegen perceel met maïsteelt en de woonlocatie bedraagt eveneens 30 meter. Beide afstanden zijn gemeten vanaf de grens van de bestemmingsvlakken, omdat er in planologisch opzicht tot op de perceelsgrens bomen geplant mogen worden.

Op grond van voornoemd onderzoek kan dan ook worden geconcludeerd dat in verband met de wettelijke verplichting voor de fruitteler om driftreducerende spuitmethoden toe te passen, zoals in dit geval driftreducerende spuitdoppen, een afstand van 30 meter volstaat. Dat is het worstcase-scenario (bespuiting op kale bomen).

Windhaag op grens agrarische percelen is driftreducerend

Aan de noordzijde van de zuidelijk gelegen agrarische percelen met fruitbomen is op de grens van beide percelen een windhaag van zo'n 3 meter hoogte gesitueerd. Deze windhaag is behalve driftreducerend voor omwonenden ook voor de fruitteler van groot belang. De bespuitingen verlopen vanwege de hoge haag en de filterende werking ervan, efficiënter voor de fruitteler, omdat de drift meer binnen het te bespuiten gebied blijft en er zo meer druppels op de bomen terechtkomen.

Volgens het onderzoek van de WUR vindt er bij een haag van zo'n 3 meter vanaf 10 meter vanaf de laatste bomenrij geen overschrijding plaats van het dermale blootstellingseindpunt, zowel zonder het gebruik van driftbeperkende spuitdoppen als met het gebruik van driftbeperkende spuitdoppen (tabel 15). Bij een dergelijke windhaag op de perceelsgrens van het agrarische perceel volstaat een afstand van 10 meter.

In dit geval bedraagt de afstand van het bestemmingsvlak 'Wonen' tot aan de agrarische bestemmingsvlakken 30 meter. Uit voornoemd onderzoek blijkt dat die afstand een verantwoorde afstand is. Om die reden wordt de windhaag verder buiten beschouwing gelaten.

Stap 4 Overheersende windrichting

In verband met mogelijke verwaaiing van spuitvloeistof is tevens de overheersende windrichting van belang. De meest voorkomende windrichting in Nederland is de zuidwestelijke richting. Gezien de noordelijke ligging van het perceel met no. 1308 – het perceel met maïssteelt – is verwaaiing van drift nagenoeg uitgesloten. Ten opzichte van de zuidelijk gelegen percelen met fruitbomen ligt de woonlocatie noordelijk. Mede gezien de afstand van 30 meter en de windhaag op de rand van de agrarische percelen is het driftrisico echter beperkt.

4. Een goede ruimtelijke ordening

Zoals eerder is vermeld dient bij de vaststelling van het bestemmingsplan te worden aangetoond dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dit houdt in dat de bedrijfsvoering van de fruitteler niet mag worden belemmerd door de beoogde uitbreiding van het bestemmingsvlak 'Wonen' en dat ter plaatse van het gedeelte van de uitbreiding van het woonperceel een aanvaardbaar woon- en leefklimaat aanwezig dient te zijn.

Zoals beschreven onder stap 3 blijkt dat bij een afstand van 30 meter vanaf het bestemmingsvlak 'Wonen' tot aan de agrarische bestemmingsvlakken, bij de toepassing van het meest toxische middel en met toepassing van de driftreducerende spuitmethoden sprake is van een goede ruimtelijke ordening in de zin van de Wro . Bij voornoemde afstand is er sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat voor de bewoners en kan de fruitteler zijn bedrijfsactiviteiten uitvoeren zonder dat hij in zijn bedrijfsvoering wordt beperkt. Er is dan ook sprake van een goede ruimtelijke ordening.

Gebiedsaanduidingen 'milieuzone-spuitzone' op verbeelding niet nodig

Het voorontwerp bestemmingsplan omvat een verbeelding met daarop gebiedsaanduidingen 'milieuzone – spuitzone' voor het noordelijk gelegen agrarische perceel (no. 1308) en de zuidelijke agrarische percelen (no. 772 en 770). Op basis van voornoemd onderzoek zijn deze beperkingen voor de eigenaren en/of gebruikers van de percelen niet nodig en kunnen deze verwijderd worden.

Afbeelding 10: uitsnede verbeelding geldend bestemmingsplan met bestaande burgerwoningen op korte afstand van agrarische percelen met fruitbomen (0 tot 20 meter)

Er is sprake van een goede ruimtelijke ordening

Op grond van het voornoemde kan dan ook worden geconcludeerd dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening in de zin van de Wro. Vanwege de afstand van 30 meter van het bestemmingsvlak 'Wonen' tot aan de agrarische bestemmingsvlakken is er sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij de locatie van de woning. Bij deze afstand wordt tevens de fruitteler niet in zijn bedrijfsvoering beperkt.

Aldus opgemaakt op 17 maart 2015

mw. mr. H.H. Harberink